

Latife-i Rabbaniye nedir?

Bediüzzaman Hazretleri Latîfe-i Rabbâniye tabirini bazen bir manevî duygu mânâsında genel bir ifadeyle, bazen de adeta müstakil bir şahsiyet gibi zikrederek onu insanın manevî mahiyetindeki ayrı ve hususî bir latife, bir manevî aza olarak kullanmaktadır.

1. Latîfe-i Rabbâniye'nin bir manevî duygu manasında kullanılması

Üstad Hazretleri **Latîfe-i Rabbâniye tabirini kalp için** kullanmaktadır:

“Kalpten maksad; sanevberî (çam kozalağı gibi) bir et parçası değildir. Ancak bir latife-i Rabbaniyedir ki, mazhar-ı hissiyatı vicdan; ma'kes-i efkârı dimağdır.”
(İşaratü'l-İ'caz)

Yani burada kalp denildiğinde kastedilen şey göğsümüzde bulunan maddî et parçası değildir. Asıl kalp; insanın hislerinin vicdanda, fikirlerinin ise dimağda yansıdığı **manevî bir merkez**, ve **Latîfe-i Rabbâniye'dir**.

Diğer bir ifadesinde ise Üstad Hazretleri **Latîfe-i Rabbâniye tabirini ruh için** kullanmaktadır:

Kanun-u emrî ve latife-i Rabbaniye olan ruh ... ” Otuz Üçüncü Söz

İnsan sadece bedenden ibaret değildir. Nasıl ki bedeninin göz, kulak ve dil gibi maddî organları varsa; ruhun da kalp, vicdan, sır ve benzeri **manevî latifeleri** vardır. Bu latifeler, insanın maddî âlemi değil **manevî hakikatleri algılamasına vesile olan iç duyular** gibidir. İşte bundan dolayı manevi bir aza manasında **Kalp ve Ruh için de latife-i Rabbaniye ifadesi kullanılmaktadır**.

2. Latîfe-i Rabbâniye'nin hususî ve müstakil bir latife olarak kullanılması

Bediüzzaman Hazretleri insanın manevî yapısını anlatırken **Latîfe-i Rabbâniye'nin hem ruhun dört özelliğinden biri hem de vicdanın dört unsurundan biri** olduğunu şöyle ifade eder:

“Vicdanın anâsır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan irade, zihin, his, latife-i Rabbaniye, her birinin bir gayatü'l-gayatı var: İradenin ibadetullahtır. Zihnin

marifetullahtır. Hissin muhabbetullahtır. Latîfenin müşahedetullahtır.” (Hutbe-i Şamiye)

Bu manevî kabiliyetlerin her birinin yaratılış gayesi vardır:

- **İradenin gayesi:** İbadetullahtır (Allah’a kulluk etmek).
- **Zihninin gayesi:** Marifetullahtır (Allah’ı tanımak).
- **Hissin gayesi:** Muhabbetullahtır (Allah’ı sevmek).
- **Latîfe-i Rabbâniyenin gayesi:** Müşahedetullahtır (Allah’ın varlığını ve tecellilerini kalben görmek ve hissetmek).

Bu yönüyle **Latîfe-i Rabbâniye**, ayrı ve hususî bir latife ve duygu olarak zikredilir. Bu manada **Latîfe-i Rabbâniye müstakil ruhun manevî gözü gibidir**. Nasıl ki göz maddî âlemi görür; bu latife de insanın kalbini **gayb âlemine, ilâhî tecellilere, derin manevî idraklere açan ve** Esmanın tezahürünü müşahede eden **bir pencere** hükmündedir.

Ancak bu latife son derece hassastır. Nasıl ki göz küçücük bir toza bile dayanamazsa, **Latîfe-i Rabbâniye de gaflet, günah ve dalâletten gelen ağırlıklara dayanamaz**. Bu yüzden insanın manevî hayatı zayıfladığında bu latife sönükleşebilir.

Onun hayat bulması ve nefes alması ise **ibadet, zikir ve tefekkür** ile olur. Bediüzzaman Hazretleri namazın bu latifeye olan tesirini şöyle ifade eder:

“Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve lâtife-i Rabbâniyemin havâ-yı nesîmini cezb ve celb eden namaz dahi seni usandırmamak gerektir.”

(21. Söz)

Bu ifadeden anlaşıldığı üzere **namaz kalp için gıda, ruh için âb-ı hayat, Latîfe-i Rabbâniye için ise hava gibidir**. Nasıl ki insan havasız yaşayamazsa, **Latîfe-i Rabbâniye de namaz, zikir ve tefekkürle nefes alır ve hayat bulur**.

Hülâsa olarak Üstadımızın ifadelerinden anladığımız kadarıyla:

- **Latîfe-i Rabbâniye**, bazen genel anlamda bir **manevî duygu** olarak, bazen de insanın manevî yapısında **müstakil ve hususî bir latife, bir manevî aza** olarak zikredilmektedir.
- Üstad bazı ifadelerinde **Latîfe-i Rabbâniye tabirini kalp için**, bazı ifadelerinde ise **ruh için** kullanmaktadır. İnsan sadece bedenden ibaret değildir. Nasıl ki bedenin göz, kulak ve dil gibi maddî organları varsa; ruhun da kalp, vicdan, sır ve benzeri **manevî latifeleri** vardır. Bu sebeple **kalp ve ruh için de Latîfe-i Rabbâniye tabiri kullanılabilir.**

- Bununla birlikte **Latîfe-i Rabbâniye**, vicdanın unsurlarından ve ruhun manevî kuvvetlerinden biri olarak **müstakil bir latife** şeklinde de zikredilir. Bu latifenin en yüksek gayesi **müşahedetullahtır**, yani Allah'ın tecellîlerini kalben idrak etmektir.
- Bu yönüyle **Latîfe-i Rabbâniye ruhun manevî gözü gibidir**. Nasıl ki göz maddî âlemi görür; bu latife de insanın kalbini **gayb âlemine ve İlâhî tecellîlere açan bir pencere** hükmündedir.
- Ancak bu latife son derece hassastır; **gaflet ve günah onu zayıflatabilir**. Buna karşılık **namaz, zikir ve tefekkür** onun hayat bulmasına vesile olur. Üstadın ifadesiyle **namaz kalp için gıda, ruh için âb-ı hayat, Latîfe-i Rabbâniye için ise hava gibidir**.